

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ ІМЕНІ АДМІРАЛА МАКАРОВА
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І НАУКИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ІННОВАЦІЇ В СУДНОБУДУВАННІ ТА ОКЕАНОТЕХНІЦІ

XV Міжнародна науково-технічна конференція

МАТЕРІАЛИ

26–27 вересня 2024 рік

*Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова
просп. Героїв України, 9*



ВИДАВНИЦТВО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
ІМ. АДМІРАЛА МАКАРОВА

2024

ОРГАНІЗАТОРИ КОНФЕРЕНЦІЇ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ І
НАУКИ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

ПАРТНЕРИ КОНФЕРЕНЦІЇ

Міністерство освіти і науки України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України; ДП «Адміністрація морських портів» (Україна); ДП «Адміністрація річкових портів» (Україна); ДП «Дослідно-проектний центр кораблебудування» (Україна); Південний науковий центр НАН України і МОН України (Україна); Головне управління Державної служби з надзвичайних ситуацій України у Миколаївській області (Україна); Національний університет «Одеська національна академія» (Україна); Одеський національний морський університет (Україна); Черкаський державний технологічний університет (Україна); Національний авіаційний університет (Україна); Компанія «АМІКО ГРУПП» (Україна); Морське інженерне бюро (Україна); АТ «Завод «Екватор» (Україна); Асоціація ветеранів Військово-морських сил України (Україна); Харбінський інженерний університет (КНР); Університет науки і технологій Цзянсу (КНР); Таджикиський технічний університет ім. академіка М.С. Осими (Таджикистан); Кошалінський технічний університет, ректор (Польща); Гданьський технологічний університет (Польща); Празький університет хімії і технології (Чеська республіка); Батумський навчально-навігаційний університет (Грузія); ДУ Національний антарктичний науковий центр.

ІНФОРМАЦІЙНІ ПАРТНЕРИ

ТОВ «Видавничий дім «Гельветика»; науковий журнал «Shipbuilding & marine infrastructure»; журнал «Судноплавство»

Відповідальний за випуск
Павлов Геннадій Вікторович

*Редакційна колегія не несе відповідальності за достовірність наведених даних та посилань.
Матеріали публікуються в авторській редакції*

Інновації в суднобудуванні та океанотехніці : XV Міжнародна науково-технічна
I-66 конференція : матеріали. – Миколаїв : НУК, 2024. – 1032 с.

ISBN 978-966-321-473-3

У збірнику наведені матеріали XV Міжнародної науково-технічної конференції «Інновації в суднобудуванні та океанотехніці». Збірник становить інтерес для наукових працівників, викладачів, інженерів та студентів.

УДК 001.895:629.5

ISBN 978-966-321-473-3

© Національний університет кораблебудування
імені адмірала Макарова, 2024

Анотація. Стаття розглядає вплив сучасних технологій штучного інтелекту на процес навчання іноземних мов у контексті мобільних додатків та спрямована на аналіз використання штучного інтелекту в розробці та вдосконаленні мовних додатків для ефективного вивчення іноземних мов.

Ключові слова: штучний інтелект, мовні додатки, вивчення іноземної мови, мотивація

УДК 81'37:355.01

СЕМАНТИКА КОНЦЕПТУ *ВІЙНА* / *WAR*: ЛІНГВОДИДАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Філіппова Н. М.

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри прикладної лінгвістики
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна
nina.filippova@nuos.edu.ua*

Фомічова В. О.

*кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри прикладної лінгвістики
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова
м. Миколаїв, Україна
fomichova.valeria@gmail.com*

Анотація. Стаття показує один із лінгводидактичних аспектів концептуального аналізу для розуміння місця універсального концепту *ВІЙНА*/*WAR* в українськомовній і англomовній картинах світу. На прикладі аналізу дефініційних, образних і аксіологічних складових було зроблено висновки щодо типологічних характеристик концепту.

Ключові слова: концепт *ВІЙНА*/*WAR*, концептуальний аналіз, лінгводидактика.

*War is the father of all things, and of all things it is the king.
(Heraclitus)*

Актуальність цієї розвідки пов'язана, в першу чергу, з поступовою зміною освітньої парадигми, формуванням навичок критичного мислення, орієнтацією на проєктну навчальну діяльність, а також із станом гібридної війни, зміною концептуалізації світу, можливостями впливу на свідомість.

Тому **метою** цього невеликого нариса є встановлення мовної репрезентації концепту *ВІЙНА* в українській і англійській мовах і демонстрація дидактичного використання концептуального аналізу для оцінювання фактичної інформації.

Теоретичною базою слугували дослідження одного із базових понять людської концептосфери сучасними українськими лінгвістами.

Матеріал дослідження – дані лексикографічних джерел.

Термін «концепт» у лінгвістиці сьогодні має декілька визначень, але всі дослідники визначають, що а) концепт – багатомірна структура, яка включає як фактичну, так і образну, оцінну інформацію; б) його аналіз дозволяє, до якоїсь міри, об'єктивно зрозуміти типологічні

особливості національного менталітету. Концепт ВІЙНА – це один з універсальних соціальних лінгвокультурних концептів, оскільки він присутній у всіх картинах світу.

Взагалі концепт ВІЙНА був предметом і об'єктом багатьох вітчизняних досліджень, напр., аналіз функціонування цього концепту у медійному [4], англomовному [6], суспільно-політичному [1], лінгвістичному [2] дискурсах або, наприклад, на типологію семантичної домінанти у споріднених мовах [7].

Оскільки лінгводидактична мета полягає у створенні фрейму на основі моделі семантичного поля, базою аналізу вибираємо три складові структури концепту: а) дефініційну, яка зафіксована у лексикографічних джерелах; б) образну, яку демонструють когнітивні метафори; в) аксіологічну, яку репрезентують актуальні вербалізатори оцінності.

Дефініційна складова концепту ВІЙНА/WAR. Аналіз лексикографічних джерел дозволив виділити семантичний центр *боротьба* як найвне прототипове уявлення про сукупність конкретних соціальних, особистісних ознак війни. Пор.:

Війна – 1. Організована збройна боротьба між державами, народами або ж збройними угрупованнями всередині країни. 2. пер. Стан ворожнечі між ким-небудь, суперечка, сварка з кимсь; боротьба [СУМ, 1, с. 669].

War – armed fighting between two or more countries or groups, or a particular example of this [CIDE, 1, с. 636].

Етимологія: походження слова *війна* пов'язують із псл. основою **vojь – воїн*, субстантивацією псл. прикметника ж.р. **voj-ьна* [ЕСУМ, 1, с. 431], а походження слова *war* – з і.е. **wers – хаос, беспорядок*, д.а. (1050) *wurre, were* (древнесканд.), фр. *guerre*. Цікаво, що в політологічному дослідженні “The war: concepts and evolutions” один із підрозділів так і називається “The new world (dis)order” [Baripedia].

Семантичне поле концепту можна представити таким чином: а) українськомовні лінгвокультурні вербалізатори – *збройна боротьба, ворожнеча, суперечка, брань; синоніми – кровопролиття; сутичка, конфлікт, змагання, суперництво; терористична операція, інтервенція, протистояння, окупація, злочин, напад, вторгнення, АТО* (номінативи сьогодення); б) англomовні лінгвокультурні вербалізатори – *fighting, hostilities, combat; clash, collision, conflict, controversy, opposition* [WNWT, с. 492]. Атрибутивні словосполучення актуалізують кваліфікативні характеристики війни: за місцем (*війна в Україні, Desert Storm, air, land, naval*), за часом (*столітня*), за кількістю учасників (*російсько-українська, громадянська, civil, world, global*), за характеристикою стратегій (*антитерористична, визвольна, загарбницька, Iraqi Freedom Operation, preventive, offensive, defensive*), за характеристикою методів ведення (*гібридна, інформаційна, ядерна, biological, chemical, psychological*).

Образна складова концепту реалізується у метафорах, які експлікують динаміку процесу розвитку мови, концептуалізації, розширення смислового об'єму і вербалізації. Напр., А. Худолій наводить цікавий висновок: серед груп концептуальних метафор, виявлених у мові американських публіцистичних текстів, ВІЙНА складає 10,25 % і входить до поняття «суспільно-політичне життя», тобто війну представлено метафоричними моделями: *війна – політика, війна – економіка, війна – спорт, війна – інформаційні джерела*. Для американців у проблемних ситуаціях всі ці аспекти їх існування нагадують битву, в яких одних чекає перемога, інших – поразка [5, с. 43]: *боротьба або конкуренція асоціюється із безпосередньо*

військовими діями (*global front, combat*), видами зброї (*globalization is a double sword*), засобами ведення війни (*trench warfare*), результатами (*victims*).

Українськомовний концепт ВІЙНА є також національно маркованим, оскільки вся історія народу пов'язана з низькою війн і конфліктів, а тому мовна репрезентація цього концепту досить вражаюча, оскільки воєнні події відносяться і до фізичного світу (*зброя, руйнування*), і до ментальних, оцінних морально-етичних сутностей (*перемога, поразка*) [7, с. 17].

Аксіологічна складова аналізу концепту ВІЙНА/WAR. У медіадискурсах можна зафіксувати емоціональні, морально-етичні вербалізатори негативної (*м'ясорубка, кровопролиття, агресія, вторгнення, злочин, ненависть, зрада; poverty, crime, drugs, terror*) і позитивної оцінки (*визвольна, справедлива, Desert Shield Operation, freedom, dignity*), які репрезентують, з одного боку, смерть, мародерство, дезертирство, а, з іншого, життя, гідність, волонтерство, героїзацію подій і учасників. Фразеосемантична група означає війну як *спор, суперечку, боротьбу* і виявляє «силу» метафоричної оцінки: *battle of words/nerves, hot/cold war, to fight to the last ditch*.

Висновок. Опорними концептами фрейму ВІЙНА виступають суб'єкти (дві або більше сторін: держав, компаній, соціальних груп, ідей), об'єкти (їх протиріччя), процес (сценарії: операції, угруповання, зброя, топоніміка тощо). Навчальні проекти дозволяють використовувати його як матрицу (фреймінг) для виявлення маніпулятивного компоненту в актуальних текстах.

Література

- [1] Васянович Є. Структурно-семантичне наповнення концепту «війна» у лінгвістичних дослідженнях // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. N38, Київ, 2018. – С. 5–9. URL: <http://jml.nau.edu.ua>article>
- [2] Зіневич Л.В., Красавіна В.В. Концепт «війна» у сучасному українському суспільно-політичному дискурсі //Одеський лінгвістичний вісник. ВД «Гельветика». – 2017. – Спецвип. – С. 70–72. URL: <https://hdl.handle.net/11300/16827>.
- [3] Ковбасюк Л.А. Новітні студії концепту «війна» в сучасному мовознавстві // Науковий вісник ХДУ. Серія «Германістика та міжкультурна комунікація/ Секція 1 «Германські мови». 2023. – С. 16–21. URL: <https://tsj.journal.kspu.edu.ua.>article>
- [4] Мельник С.М., Назаренко О.М., Сікорська В.Ю. Мовна репрезентація концепту ВІЙНА в сучасному українському медіадискурсі //Монографія. Publishing house “Baltija Publishing”, 20 URL: <http://baltijapublishing.lv>catalog>
- [5] Худолей А.О. Метафора у мові американських публіцистичних текстів. – Острог: Вид-во «НауОА», 2005. – 128 с.
- [6] Шевченко О.М. Репрезентація концепту WAR в англomовній лінгвокультурі // Наукові записки. – Кропивницький: Вид-во «КОД», 2021. – Вип. 193. – Серія: Філологічні науки. – С. 133–139.
- [7] Яворська Г.М., Чмир О.Р. Семантика війни і миру в сучасних слов'янських мовах: історико-типологічний аспект/ Мовознавство. – 2018. N3. – С. 15–30.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

ЕСУМ – Етимологічний словник української мови : В 7 т. / За ред. О.С. Мельничука. – К., 1982–2012. – Т. 1–6.

СУМ – Словник української мови : В 11 т. – К., 1970–1980.

CIDE – Cambridge International Dictionary of English. – L.: CUP, 2010.

WNWT – Webster's New World Thesaurus. – N.Y.: Fawcett Popular Library, 1999.

SEMANTICS OF THE CONCEPT *ВІЙНА/WAR*: LANGUAGE DIDACTIC ASPECT

Filippova Nina

Cand. Scs. (Phil), Associate Professor

Fomichova Valeria

Cand. Scs. (Phil)

Abstract. One of the language didactic aspects of the conceptual analysis for defining the universal concept *ВІЙНА/WAR* in Ukrainian and English worldviews is demonstrated. The analysis of the concept definitinal, metaphorical and evaluative components enabled to reveal some of its typological characteristics.

Key words: concept *ВІЙНА/WAR*, conceptual analysis, language didactics.

УДК 378.147:811.111

**ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ СТРУКТУРНО-ЛОГІЧНИХ СХЕМ
У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ»**

Шаманова Н. Є.

Старший викладач кафедри прикладної лінгвістики,

Навчально-наукового гуманітарного інституту,

Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

м. Миколаїв, Україна

Natali.shamanova@gmail.com

Анотація. У статті розглядаються аспекти застосування структурно-логічних схем у процесі вивчення дисципліни «Методика викладання англійської мови» на лекційних та практичних заняттях. Визначено актуальність та ефективність використання структурно-логічних схем та переваги такого візуального методу навчання в порівнянні з традиційним викладом начального матеріалу.

Ключові слова: структурно-логічна схема, наочність, зорове сприйняття, пізнавальна діяльність.

Постанова проблеми. Відомо, що в підвищенні ефективності процесу навчання та якості засвоєння знань важливим є оптимальний вибір освітніх технологій, націлений на